

El sanatı üreticilerine sahip çıkan, onları bir çatı altında toplayan GESAV'ın bu süre içinde gerçekleştirdiği çalışmalarından bazıları şöyle sıralanabilir:

1. Geleneksel ve Çağdaş Anadolu Takıları Gösterisi.

25 Mart 1990, Devlet Konukevi, Ankara (Güran Erbek hatırasına).

2. Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri Sergisi.

2-9 Haziran 1990, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Ankara.

(Güran Erbek hatırasına)

3. Uluslararası Yaratıcı Sanatlar Sergisi'ne katılan bir sanatçıya finansman desteği (Naciye Mumcu bu sergi kapsamındaki yarışmada Altın Madalya kazanmıştır.)

13-29 Temmuz 1990, Marsilya, Fransa.

4. 28. Berlin Takı ve El Sanatları Fuarı'nda el sanatlarımızı tanıtan sergi.

27 Ağustos-3 Eylül 1990, Berlin, F. Almanya.

5. Geleneksel Türk El Sanatlarına Hizmet Ödülü ihdası ve ilk ödül töreni (27 sanatçıya onur belgesi ve para ödülleri verilmiştir) (Güran Erbek'in hatırasına)

25 Ekim 1990, Devlet Resim ve Heykel Müzesi, Ankara.

6. GESAV Kaleiçi Sanatevi'nde protokol ve Ankara'daki yabancı misyona tanıtma programı.

Sürekli, Kaleiçi, Ankara.

7. Geleneksel el sanatlarımızın Mannheim Akşam Akademisi'nin düzenlediği Türk Kültür Haftası'nda sergilenmesi. 5-22 Mayıs 1991, Mannheim, Almanya.

8. Geleneksel Türk Oya Sanatının canlandırılmasını ve tanıtılmasını amaçlayan projenin hazırlanması; araştırma derleme, arşivleme aşamalarından oluşan ilk bölümünün Kültür Bakanlığı desteği ile ve denetiminde tamamlanması. (3000 oya derlemiş, arşivlenmiş, bilgisayar ortamına aktarılmış, araştırmacıların hizmetine sunulmuştur.) Ocak-Haziran 1991, Ankara (Güran Erbek hatırasına)

9. Kültür Bakanlığı için Türk Sinema Kurultayı organizasyonu 3-5 Mayıs 1990. AKM, İstanbul.

10. El Sanatları Köyü Projesi hazırlanması.1993, Turizm Bakanlığı için. (Güran Erbek hatırasına) (Henüz uygulamaya geçmemiştir).

11. Uluslararası Sanat ve El sanatları Fuarı'na katılım. 7-17 Aralık 1995, 12-20 Ekim 1996, 20-31 Aralık 1997. AKM, Ankara

Ümit ederiz ki; böylesine faydalı faaliyetlerde bulunan G. Erbek'in hâtırasını sevgili eşi Mine Erbek ve kızı Ayşegül Erbek büyük bir titizlikle koruyarak ve de dostları da üzerlerine düşen vefa borcunu bir nebze de olsa ele aldıkları projeler ve araştırmalarla yerine getireceklerdir.

GESAV Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Şahika Ünal'dan aldığımız bilgiler ışığında yeri gelmişken GESAV'ın faaliyetleri hakkında da bilgi vermek istiyoruz. Ş. Ünal bütün faaliyetlerinin Güran Erbek'den edinilen bilgi, tecrübe ve birikimle ortaya çıkarıldığını ve ondan çok şeyler öğrendiklerini, G. Erbek sayesinde Anadolu'ya doğru bakabilmeyi anladıklarını ifade etmiştir. Ş. Ünal, vakfın faaliyetleri hakkında şu bilgileri aktarmıştır: *"Bir avuç insan başlarında Güran Erbek olmak üzere el sanatları alanında büyük bir değişim başlattılar. Anadolu'nun zengin kültürünü yeni tasarımlara yansıtmaya çalıştılar. Kimi müze objelerini kopyalayıp yeniden ürettirerek yaşatmaya çabaladılar. Kimine yeni fonksiyonlar yüklediler, kimini hepsinden bağımsız olarak çağdaş tasarımlardan oluşturdular.*

Bu çalışmalarını önce Kültür ve Turizm Bakanlıkları için yaptılar sonra adı geçen Bakanlıkların öncülüğünde geliştirdiler.

Bu bir avuç insan arasında akademisyenler, tasarımcılar, el sanatı ustaları, konu ile ilgili bürokratlar, uzmanlar, iş adamları vardı. Kimi Marmara, Hacettepe ya da Dokuz Eylül Üniversitelerinden birinde öğretim üyesi idi; kimi gümüş, kimi seramik, kimi dokuma ustası. Bazıları yeni bir ürün geliştirmek için aylarca uğraş veriyordu. Bazıları da bu güzellikleri en iyi biçimde yurt içinde ve dışında tanıtmak için gecesini gündüzüne katıyordu.

Güran Erbek'ten sonra bu birliktelikten GESAV (Geleneksel Türk El Sanatları Vakfı) doğdu, üstün nitelikli, estetik yanı güçlü el sanatı ürünleri çoğaldı. Benzer alanda çalışmalar yapanlara örnek oldu ve en güzel, en doğru üretilmiş el sanatı örnekleri çoğalıp bugünlere geldi".

Geleneksel Türk El Sanatları Vakfı (GESAV) 1989 yılında Ankara'da kurulmuştur.

Vakfın amacı, Kuruluş Senedi'nin 4. Maddesinde "Geleneksel Türk El Sanatlarının araştırma, geliştirme, eğitim, üretim, tanıtım ve pazarlama aşamalarında canlandırılması, yaşatılması ve kalkındırılması" olarak tanımlanmaktadır.

GESAV, geleneksel sanatlarımızın canlandırılabilmesi, kaliteli üretimin yaygınlaştırılması, kamuoyunda konuya ilginin artırılabilmesi için başarılı çalışmalar yapmakta, her türlü kültür ve kültürel tanıtım programı ile kendini görevli saymaktadır.

GESAV, çalışmalarını Ankara Kalesi'nin içindeki tarihî binada GESAV Sanatevi'nde sürdürmektedir. Sanatevi bünyesindeki galeride, ülkenin değişik bölgelerinden sanatçılara üretilmiş seçkin el sanatı örnekleri teşhir edilmekte pazarlanmaktadır.

olsa tanıtmak istediyssek de daha O'nun hakkında yazacak bir çok şeyin olduğunu araştırmalarımız sırasında farkettilik. Güran Erbek'in Türk Halı, Kilim Sanatımıza ve El Sanatlarımıza katkılarının bir kitap haline getirilmesini ve yayınlarının önemli bir bölümünün tekrar ele alınmasını, yayınlanmamış ya da tasarım aşamasında olanlarının ise yayımlanarak gün ışığına çıkarılmasını canı gönülden diliyoruz. Bu yazının bir başlangıç olduğunu ifade ederken bundan sonra O'nun ile ilgili çalışmaları tanıtmak hiç değilse başlatmış olduğu projeleri devam ettirerek faaliyetlerde bulunmanın en büyük temennimiz olduğunu vurgulamak istiyoruz.

"Eli belinde" motifinden sonra en çok sevdiği ve de üzerinde durduğu motiflerden biri de "Kuş motifi" idi. Ölümünden sonra "**Can Kuşu Kafesten Uçtu**" diyerek Atölye Mat'ın verdiği ölüm ilânı bunun en güzel örneğidir.

G. Erbek'e göre "Anadolu'da kuş kadar çeşitli anlamlar taşıyan bir diğer motif yoktur. Baykuş, karga gibi kuşlar uğursuz; güvercin, kumru bülbül gibileri ise uğurlu sayılırlar.

Kuş, mutluluk sevinç ve sevgi örneğidir.

Kuş, ölen kişinin ruhudur.

Kuş, kadın ile özdeşleşmiştir.

Kuş, kutsaldır.

Kuş, özlemdir, haber beklentisidir.

Kuş, kuvvet ve kudret sembolüdür.

Yunus Emre Tanrı'ya yaklaşmayı "Havalandık kuş olduk uçtuk elhamdü-lillâh diye anlatırken bir başka mısrasında "Can kuşu uçtu" diyerek ölümü anlatmaktadır. Karacaoğlan ise "Can kafeste duran kuştur" diyerek kafesten uçan kuşun ölümü simgelediğini belirtmektedir.

"Her düğüm çözüldü ölüm düğümü asla" diyen İbnî Sînâ'nın sözünü hatırlarsak arkasında birçok tamamlanmamış proje, yayın vb. ve herşeyden önemlisi sevgili dostlarını, ailesini, eşi Mine Erbek'i ve minik Ayşegül'ü ve oğlu Halûk'u bırakarak kafesten uçan bir can kuşu gibi 2 **Haziran 1989** günü sabahı karaciğer yetmezliğinden aramızdan ayrıldı.

Bu yazı vesilesiyle G. Erbek'e tanrıdan rahmet dilerken yaşadığı süre içinde gerçekleştirdiği proje ve yayınları için minnettarlığımızı ifade etmeden geçemiyoruz.

Halı Kilim ve El Sanatları alanında bu kadar çok hizmetleri olan ve de bugün aramızdan ayrılışının üzerinden 10 yıl geçmesine rağmen hâlâ, gündemde kalabilen yayınlarıyla adından sadece bâki kalan bu kubbede hoş bir sâda olarak bahsedilen ancak birçoğumuzun tanıyamadığı, merhum G. Erbek'i resimleriyle, desenleriyle, çizimleriyle, yayınlarıyla tekrar hatırlatarak anmak istedik.

- * Eğitimci değildi ancak iki çocuğu ve tüm yetişkinlerle inanılmaz diyaloglar kurardı.
- * Sanat tarihçisi veya arkeolog değildi ama amatör olarak bu alanlara olan yaklaşımı ve bilgisi ile insanları şaşırtırdı.
- * İnanılmaz bir arşivci ve derlemeci idi.
- * Olağanüstü doküman fotoğrafı çekerdi.
- * Tüccar değildi ancak ticaretin tüm inceliklerini bilirdi.
- * Tekstilci değildi ama dünyadaki tüm tekstil örneklerini analiz edebilirdi.
- * İş idaresini, iş analizini iyi bilir ve insan potansiyelini çok iyi değerlendirirdi.
- * Hem iyi bürokrat hem de üstün teknokrattı.
- * Aristokrat bir yapısı olduğu halde hayatının büyük bir kesimini köylerde ve o yörelerin adamı olarak geçirdi.
- * Profesyonel olarak avukattı ama hiçbir zaman avukatlık yapmadı.
- * Bir köylü çocuğunun sağlığı onun için çok önemli idi ama kendininki asla önemli olmadı.

Bütün bu yönlerini yakından gözleyebilen ve eşiyile kurdukları uyumlu iletişim sonucunda onunla halı kilim dilini paylaşabilen Mine Erbek, eşine olan vefasını ve de saygısını yazımıza bulunduğu katkılarla ve göstermiş olduğu ilgi ve alâka ile de kanıtlamıştır. Çalışmalarında hiçbir zaman O'nu yalnız bırakmayan, dostlarıyla beraber onu destekleyen Mine Erbek'in, *Traditional Turkish Designs & Handicrafts*, Ankara 1998 yayını bunun somut en iyi göstergesidir.

Güran Erbek'in Türk Halı ve Kilim sanatı adına yapacak çok işi vardı. Bunları arşivini incelerken dosyalar dolusu yazılarıyla karşılaştığımızda bir kez daha anladık. Halı ve Kilim terminoloji'sine birtakım yenilikler de getiren merhum Erbek ilk kez **yanış** ve **örge** kelimelerini motifleri tanımlarken kullanmıştır. *Koç boynuzu örgesi* dediğinde yadırgayanlar bugün **örge** kelimesine *TDK Sözlüğü*, cilt 2, Ankara 1988, s. 1141'de rastlayacaklardır. Yapmayı düşündüğü ve gerçekleştirmek istediği birçok projesi vardı.

Bunlardan başlıcaları, bir Açık hava Folklor Müzesi'nin oluşturulması, El Sanatları Kooperatiflerinin yaygınlaştırılması ve de Türk El Sanatlarını Araştırma Merkezi'nin (Design Turkish Center) kurulması idi. Bugün bunlar hâlâ geçerliliğini koruyan ve el sanatlarıyla yakından ilgilenenlerin en büyük arzusu olan gerçekleşmesini bekledikleri projelerdir.

Her ne kadar G. Erbek'i Halı ve Kilimden oluşturduğu, motiflerle sessiz bir iletişim kurulduğuna inandığı dünyasıyla ve de özel yaşantısıyla biraz da

- * Unutulmaya yüz tutmuş tabii boyalara yeniden hayat kazandırıldı. Halk, yeniden ve yoğun olarak bu işten para kazanmaya başladı.
- * Reprodüksiyon halılar dokunmaya başladı.
- * Bu proje için G. Erbek bir yıl içinde 100.000 km. yol katetti, köyleri do-laştı, halı desenlerini iplik ve renk örneklerini dağıttı, boya hazırlattı ve bizzat denetleyerek halıların hatasız dokunmasını sağladı.
- * Halıların ilk kez güvencesi kazandırılarak kalite kimlik belgesi eşliğİN-de pazarlanması sistemini getirdi.
- * Projenin yurtiçi ve yurtdışında tanıtılması için özel programlar önerdi ve büyük bölümünün gerçekleştirilmesine katkıda bulundu.
- * İki ciltten oluşan katalog takımı ile projenin tanıtılmasının yanında ka-talogla sipariş alma/ pazarlama uygulamasını başlattı.
- * Halının Türkiye'de gerçek anlamı ile yeniden doğmasında öncü ve ör-nek bir görev gerçekleştirdi.

Projenin ilk yıl tamamlanan bölümüne ilişkin 200 halı, desenleri ve 3000 halı fotoğrafından oluşan ürünler, Ankara Atatürk Kültür Merkezi'nde 1700m²lik bir alanda sergilenerek yılların birikimi ortaya çıkarılmaya başlan-dı. Bu sergi oldukça ses getirdi. G. Erbek'in dostları, arkadaşları ve Devlet bu konuda O'na el uzattı.

Proje yürürken bir koldan da prensipte halı projesinin benzerini kilimde gerçekleştirdi. Bu çalışmayı da özel sektörün daha iyiye daha güzele, daha kaliteliye yönlendirilmesi için hiçbir çıkar gözetmeksizin tamamladı. Çalış-ma öylesine başarılı oldu ki, kilimde fantezi çeşitlemelerine gidildi. Meselâ; Osmanlı minyatürlerinden, Paul Klee'den seçilen eserler kilime aktarıldı ve dokundu. Bugün artık ince yün ve saf ipekten âdeta bir kumaş inceliğinde nadide kilimler üretilmekte ve Erbek'in editörlüğünde hazırlanan 200 kilim-lik bir katalogla dünyanın dört bir yanına pazarlanmaktadır.

Güran Erbek'i eşi Mine Erbek'in dilinden sizlere aktarmak istiyoruz; Mi-ne Erbek'e göre, "G. Erbek, hayatı boyunca hiçbir zaman profesyonel olmadı, halı, kilinden para kazanmadı. Sürekli ve karşılıksız vermenin sağladığı doyumla yetindi ve tarifsiz mutluluk duydu bundan. Denebilir ki birikimini, bilgisini, evini, atelyesi-ni, koleksiyonunu, herşeyini paylaşmaktan onun kadar zevk duyan bir kişi daha yok-tur. Bu iddianın bir abartma taşımadığını onunla herhangi bir sebeple tanışma ya da dostu olma şansını yakalayabilmiş olanlar çok iyi bilirler. Bu özellikte bir insan tanı-mak hele birlikte çalışma imkânını bulmuş olmak Güran ERBEK dostları için çok özel bir ayrıcalıktır."

- * Ressam değildi ama bir ressam kadar resim yapardı. Özel bir yabancı dil eğitimi görmedi ancak bir yabancı ile konusunda tartışacak kadar İngilizce konuşurdu.

almanın gerekli olduğuna inanıyordu. 1984 yılının Kasım ayında Ankara Alman Kültür Merkezi'nde "Çatalhöyükten Günümüze Anadolu Motifleri" isimli büyük bir sergi açtı. Bu sergi, gösterilen büyük ilgi üzerine 1985'de Almanya'da Hannover Fuarı'nda Türk Standı'nda ve 1986 İzmir Alman Kültür Merkezi'nde tekrarlandı.

1985 Yılı G. Erbek'in çalışmalarının ürünlerini sergilediği en verimli yıl oldu diyebiliriz. Türk-İngiliz Kültür Merkezi'nde birçok konferans ve dia gösterileri yapıldı.

Türk kültürünün zengin yapısına her zaman güvenmiş ve üst kademelelere dış tanıtımlarda bu konunun vazgeçilmez bir unsur olarak kullanılması zorunlu olduğunu empoze etmeye ve vurgulamaya çalıştı.

Bu fikirden hareketle; 1980 yılında kısa adı TÛTAV olan Türk Tanıtma Vakfı'nın kuruluş hazırlıklarına bizzat başladı. Uzun bir çalışma sonucu 12 Ocak 1982'de Vakıf kuruldu ve Güran Erbek de yönetim kurulunda faal üye olarak çalışmaya başladı. Özellikle milletlerarası TÛTAV faaliyetlerinde geleceğimizi yansıtan el sanatları ve halk kültürünün tanıtımında aktif bir rolü oldu.

Bu arada Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Döner Sermaye İşletmeleri (DÖSİM) satış dükkânları Erbek'in de unutulmaz katkıları ile oluşturulmuştu. Gece gündüz hiçbir çıkar gözetmeksizin bu kurumu özel sektörle rekabet edecek düzeye getirdi. DÖSİM'in uzman danışmanlığına atandı.

El sanatları ve El halısı ile ilgili çalışmaları hayatının her kesiminde yoğun bir şekilde sürdürdü. Ancak halı ve kilim onun için hep birinci plânda idi. Halı bir aristokrat kültürüydü ona göre. Tıpkı Osmanlı kökenli Klasik Türk Müziği'ne benzetirdi. Kilim ise, sanki Halk Türküsü idi. Bu ikisinden de hiçbir zaman vazgeçmedi. Halı ile ilgili çalışmaları 1986 yılında yeni bir boyut kazanarak O'nun büyük katkılarıyla geliştirilen DÖSİM bünyesinde devlet desteği ile yeniden canlandı. Böylece yıllardır hayalini kurduğu Türk El Halıcılığını Geliştirme Projesi doğmuş ve Devlet Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'nun desteği sağlanmış oldu.

- * Bu proje ile 40.000 köylü yeniden tezgâhlarının başına oturdu.
- * İlk kez müzelerde, camilerde, özel koleksiyonlarda bulunan eski ve çok değerli halılar gün ışığına çıkarıldı, biraraya getirildi.
- * Halıların tümünün fotoğrafları çekildi, envanterleri çıkarıldı.
- * 13. yüzyıldan bu yana yapılmış en güzel Türk halılarından oluşan 5000 fotoğraflık bir arşiv meydana getirildi.
- * Bu fotoğraflardan seçilen 450 halının bilgisayarla 1/1 ölçekte dokumaya esas desenleri hazırlandı.
- * Kaliteli iplikler elde edildi.

fin yöreye ait isimleri genelleştirilmelidir. Yeterince kaynakça izlenmediği için konu ile ilgili önceki çalışmalardan yapılan etkilenmeler sonucu süregelen yanlış uygulamalar ve yapılan yanlış yorumlar araştırmacıların çalışmalarına gölge düşürmektedir. Bu sebeple Analoji (benzetme) Korelasyon (karşılaştırma) hatalarına oldukça sıklıkla rastlanmaktadır. Yeterli bilgi toplanmadan yapılan malzeme karşılaştırması ve birikim sağlanması beklenmeden yapılan yorumlar sonucu terminolojideki hataların ortaya çıkmasına sebep olan ilginç saptamalar halı ve kilim sanatımıza bilinçsizce ve şuursuzca darbe vurmaktadır. Araştırmalarda bilime yönelik çalışmalardan çok görsel yönü ağır basan yayınlara itibar edilmesi sonucu asıl problemden uzaklaşmaktadır. Bütün bunlar 1980'li yıllarda halı ve kilim sanatımız için saptadığı önemli noktalar. Üzülerek belirtmek isteriz ki; bütün bunların hepsi bugün de geçerliliğini devam ettiren problemlerdir.

G. Erbek, Türkiye Müzelerindeki birçok eserlerin reproduksiyonlarını yaptırdı. Bütün bunları gerçekleştirirken Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nın katıldığı ulusal ve uluslararası kongre ve sergilerde kendi koleksiyonuna ait oya, işleme, çorap, eldiven, çarpana ve kolanları Bakanlık adına sergileyerek bütün bu örneklerin araştırmacılar tarafından görülmesini sağladı.

ULUSLARARASI SERGİLERİ

Bunların en önemlilerinden biri, 1984 yılında Batı Almanya'nın Nürberg kentinde Germanishes National Museum'daki "Geleneksel Anadolu Gelin-Güvey Odası" sergisi oldu. Bu koleksiyon bir yıl süre ile Almanya'da sergilendi. Özellikle Türk-Alman çocuklarının karşılıklı kültür alış-verişlerine büyük katkısı olan bu serginin belli bölümleri daha sonra yine Almanya'nın Bonn kentinde Türk Haftası'nda ve 1987'de New York'ta Muhteşem Süleyman (Magnificent of Süleyman) faaliyetleri çerçevesinde sergilendi.

1977 Yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda Şube Müdürü iken Anvers Etnografya Müzesi'nden gelen Müze Müdürü Dr. Adrian Charlout ile birlikte aynı müzede kurulması düşünülen "Günaydın Anadolu" isimli Türk Seksiyonu'nun hazırlık çalışmalarına başladı. Bu proje, Güran Erbek'in Anadolu'dan derlediği etnografik malzemeler ve fotoğraflarla zenginleşti ve seksiyon 29 Nisan 1988'de halka açıldı. Bu çalışma ile Türkiye-Belçika kültürel ilişkileri daha da gelişerek oldukça iyi bir boyut kazandı, Güran Erbek'e Anver Müzesi "5" Numaralı Şeref Kartı verildi.

Türk Kadınının, Anadolu'da ürettiği el sanatlarını bezemede kullandığı motiflerin sembolik bir anlatımı olduğu tezi her zaman G. Erbek'i haklı çıkarmıştır. Gerçekten de bu motifler özel bir anlatım dili taşıyordu. Bugün dahi halı ve kilimlerimizde görülen bu motifler, yüzyıllar boyunca binlerce kültür ile yoğrulmuş Türk insanının diliydi ve nesilden nesile aktararak günümüze gelmişti. G. Erbek, derlediği 40.000'den fazla motifi bir senaryo halinde ele

Koleksiyonunu derlemesindeki temel amacı, öteden beri kafasını kurcalayan, Anadolu'da üretilen tüm el sanatlarında kullanılan motiflerin anlam ve şekilleri üzerinde çalışmak olmuştur. Meselâ; kuş ya da hayat ağacı motiflerinin; kilimde, cicimde, halıda işlemede ahşap, taş ve metal işindeki örneklerle arşivinde yer alması için büyük gayret sarfetti. Tüm motiflerin anlamlarını Anadolu'yu karış karış dolaşarak doğrudan yörelerdeki insanların ağzından öğrendi ve derlemesini yaptı. Türk El Halısının desenleri nesiller boyunca bir kültürün iletişim aracı olarak dokuyucunun mesajını günümüze kadar getirmiştir. Anadolu Kadını doğumundan ölümüne kadar yaşadığı duygularını hissettiklerini sembolik bir anlatımla işlemiş ve bu halılar bize kadar ulaşmıştır. Halı üzerindeki motifleri ve kompozisyon düzenlemeleriyle bir iletişim aracıdır. Güran Erbek'e göre "Anadolu motiflerinin bir kısmı iletişim gereksinimi olarak sembollerden türemiş ve karşılıklı anlaşılma amacına dönük olup, kapsamlarında gizemli mitler bulunduran gizler dünyasının ürünleridir." Ayrıca G. Erbek halılarda görülen motiflerin oluşturduğu kompozisyonlarla sesiz bir iletişim kurulduğuna dikkat çekmiştir.² Bu sebeple; motiflerin kullanımı salt süsleme amacına yönelik olmayıp aynı zamanda esrarengiz güçler içerdekilerinden estetik boyutlarının yanında psikolojik anlam da taşırlar.

Merhum G. Erbek, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda araştırma ve çalışmalarını sürdürürken özellikle özgün halk sanatı, niteliğindeki hediyelik eşyaların üreticilerini büyük bir ustalıkla keşfedip onlara devlet desteği sağlayarak el sanatlarına bir başka bakış açısı getirmeyi başardı. Çömlekçi ustalarına geçmiş çağlara ait motiflerin kullanıldığı örnekler yaptırdı. 13. ve 14. yüzyıl İznik Çiniciliğini geliştirmek için üniversite mensuplarıyla işbirliğinde bulundu.

Mavi nazar boncuğundan çağdaş formlar geliştirdi. Bu fikrin ilk örnekleri Güran Erbek'in dizaynı sonucunda ortaya çıktı.

Geleneklerimize ait pedallı dokumalara devlet desteği sağlanmasına; bu tür üretimin artmasına ve durmuş tezgâhların yeniden çalışmasına yardımcı oldu.

Yörelere ait kilim ve halılarda desen ve dokuma kalitesini denetleyerek bozulmayı önlemeye çalıştı.

Motiflerin Anadolu'daki karşılıklarının yerine Batı kaynaklarındaki adlarının kullanılmasından doğan sakıncalara hemen hemen her yazısında, konferansında ve kitaplarında dikkati çekmiştir.

Güran Erbek'e göre; Araştırmacılar dil, din, görenek, gelenek, örf ve âdet, inançlar gibi konulara dikkat ederek derlemeler yapmalıdırlar. Ayrıca moti-

² Mine Erbek, Güran Erbek'in Halı ve Kilimlerdeki motifleri "Sessiz İletişim Ürünleri" olarak nitelendirdiğini vurgulamaktadır.

GÜRAN ERBEK'in BİYOGRAFİSİ

18 Ekim 1944'de Ankara'da doğdu. Babası Avukat Cevdet Bey ile annesi öğretmen Fatma Erbek'in tek çocuğu olan G. Erbek, ilk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı.

Güzel sanatlara olan ilgisi sebebiyle 1962 yılında Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde iki sömestr okudu. Daha sonra babasının ısrarı üzerine Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirerek avukat oldu. Ancak bu meslek O'nu pek ilgilendirmedi.

Sanat Tarihi Bölümü'nde okurken bölümün kurucularından 1998 yılında kaybettiğimiz değerli Alman Sanat Tarihi hocası Katharina Otto-Dorn Güran Erbek'e "Cicim Dokumaları" ile ilgili bir seminer çalışması verdi. Kendisinin de belirttiği üzere o güne kadar *Cicim* sözcüğü hiçbir şey ifade etmiyor hatta oldukça da komik geliyordu. Güran Erbek "Cicim (Cecim) Dokumalarını araştırırken hayatının sonuna kadar uğraşacağı konuya ilk adımını atmış oldu ve bu konularla o kadar çok ilgilendi ki, bu araştırma O'nun el sanatlarında uzmanlaşana kadar çalışmasına ve bu uğurda çalışmalar yaparak hizmet vermesine sebep oldu.

1972 Yılında Ankara Polatlı Topçu Okulu'nda askerlik görevini yerine getirdi.

Daha sonra, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı El Sanatları Şubesi Müdürlüğü görevinde bulundu. Bu dönemde Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde sanayi sitelerinin kurulacağı alanların seçiminde görevlendirildi. Bu arada el sanatlarının araştırmasını yapma imkânı buldu. Güran Erbek'e göre bir tek motif çeşitli fonksiyonların etkisi altında incelenerek sonuca varılmalıdır. Bu sebeple bir motifin araştırılmasında onun isminin saptanması yeterli değildir. Anadolu'nun çeşitli yörelerinde ne gibi isimler aldığıın derlenmesi benzerleri ile birlikte sınıflandırılması ve çeşitli yörelerdeki değişik isimlerinin saptanması gerekmektedir. Motifin dil, din, arkeoloji, folklor, mitoloji, tarih, antropoloji, etnografya vb. dallarla olan ilişkisi araştırılmalıdır. G. Erbek "eli belinde" motifini analık ve doğurganlığın sembolü olarak açıklarken "Ben uygarlığın kadınlara tanıdığı öncelik hakkının yanısıra insanlığın onlara tanıdığı önceliği de öngörerek ananın sembolü olan bu motifi ilk önce açıklayarak gündeme getirdim" demektedir.

G. Erbek, binlerce kilometre yol katederek Anadolu'da birçok şehir kasa-ba ve köy dolaştı ve Sanayi Teknoloji Bakanlığı'na büyük bir El Sanatları Arşivi kazandırdı.

1975 Yılında Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndaki görevinden ayrılarak aynı hizmeti Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nda devam ettirdi. Bu kez de turizm alanındaki El Sanatları ve Hediyeelik Eşya potansiyelini araştırma imkânına sahip oldu. Bu arada daha önceleri kendine özgü ilgisi ve çabalarıyla başladığı G. Erbek El Sanatları Özel Koleksiyonu'nu zenginleştirdi.

verdim. Alaylıyım," dedi. Hayretim bir kez daha artmıştı. Bu kadar çok bilgiye nasıl sahip olduğunu sordum? Okuyup, araştırarak ve de sizin gibi sorarak, öğrenerek ve kaynağını tespit ederek diye cevapladı. Ve bir "eli belinde" motifini yaklaşık iki saat bana çizerek, izlenimlerini anlatarak, kökenini belirterek bıkmadan usanmadan yorumladı. Büyük bir sevinç içindeydim. Çünkü, Hocam'a gidecek ben Güran Erbek ile görüştüm ve de tanıştım şu soruları sordum ve cevap aldım diyecektim. Bu heyecanımı hâlâ bugün bile hissedebiliyorum. Daha sonra 1989 yılının Mayıs ayında doktora yeterlilik tezimi verdikten ve de tez önerim kabul edildikten sonra Halı ve dokuma ile ilgili birtakım görüşlerine başvurmak üzere kendisinden randevu aldım. "Konun çok güzel ancak unutmaki halı ve kilimin tozuna bulaşan, motifleriyle uğraşan iflâh olmaz" dedi. Bu esprisini hiç unutmadım. Gerçekten de doğrudu. Çünkü, halı ve kilimle uğraşmak eğer severek ve isteyerek yapılırsa insana müthiş bir haz veriyordu. Bunu inkâr etmek yanlış olur. Mademki bu tezi almışsın Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun şu satırlarını okumak istiyorum dedi. Gerçekten de konferanslarının, ve de konuşmalarının birkaçında B. R. Eyüpoğlu'nun halı ve kilim ile ilgili bir sözünden alıntılar yapıyordu. O gün çok hoşuma giderek not aldığım B. Rahmi Eyüpoğlu'nun bu sözlerini sizlere de aktarmak istiyorum; *"Hepimizin avuçlarında ve topraklarında kilimlerin hararetinden bir tutam saklıdır. Fakat asırlardan beri Türk evlerinin en esaslı eşyasını ve ekseriya biricik ziynetini teşkil eden emektar kilimlere hiçbir zaman lâıyk oldukları değer verilmemiştir. Yeryüzündeki nakışların en harikulâdeleri ve renklerin en coşkuunları ile yüklü olmalarına rağmen kilim ayak altında kalmaktan kurtulamamıştır. Ayak altında ezilmek, nalçalı topuklar altında paramparça yırtılmak, kilimin alınyazısıdır."*

Mayıs 89'daki bu konuşmaların ardından 15 Haziran 1989'da bana tekrar randevu verdi. (Ne yazık ki kendisini 2 Haziran 1989'da kaybettik) Konuya olan ilginin ve de yayınları takip etmiş olmanın rahatlığıyla âdeta üç görüşme sonunda kendisiyle halı ve kilim dili konuşmaya başlamıştık. Hayatının tümü motif, süsleme, halı, kilim, cecim, zili, sumak vb. terimlerle kendi deyişimiyle "iç içe yaşadığımız bu nesnelere iç dünyasını" öğrenmeye çalışarak geçmişti. Bir akademisyen olmamasına rağmen araştırmacı ruhuna olan hayranlığımı ifade etmeden geçemeyeceğim. Yıllar yılı O'nun yayınlarını kullandık ve de bu gidişle devamlı kullanmaya, araştırmalarımızda yer vermeye devam edeceğiz.¹

¹ Yaptığımız araştırmalar sırasında Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Kütüphanesi'ne 9.8.1990'da G. Erbek'in babası merhum Avukat Cevdet Erbek tarafından yayınlarının bağışlandığına dair kayıtlara rastlanılmıştır. Bu kataloglarda merhum Cevdet Bey'in kendi el yazısıyla hangi tarihte Merkezimiz Kütüphanesi'ne gönderildiği belirtilmektedir.

Gökuşet-Erbek'e ulaşabildim. Kendisiyle yaptığım görüşme sonucunda beni kabul etti. G. Erbek'in halı ve kilimlerle dolu dünyasında zaman zaman buruk ve üzüntülü anlar da yaşayarak teker teker dosyalarını, kitaplarını, yarım kalmış projelerini elden geçirmeye başladık. O'nun dünyasının bir kez daha çalışmak, araştırmak, bulmak, uygulamak, sergilemek ve de öğretmek gibi bir zincirin halkaları gibi devam ettiğini gözledik. Sevgili Mine Hanım'a bu konudaki yardımları için şahsım ve de Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı adına ne kadar teşekkür etsem azdır. Ayrıca G. Erbek'in annesi Fatma Hanımefendi de konuya duyarlılık göstererek bizlere çok yardımcı oldu. Kendilerine de teşekkür ediyoruz. Mine Hanım'ın sevgili eşinin en ufak bir çizimini bile saklaması ona olan saygısının en büyük göstergesiydi. Kendisi El Sanatları derleme, sergileme ve araştırma uzmanı, Devlet Halk Dansları Topuluğu Danışmanı, Devlet Opera ve Balesi kostüm kreatörü olarak görev yapmaktaydı. 11 Yaşındaki kızları sevgili Ayşegül Devlet Konservatuarı'nda bale öğrencisiydi. Gerçekten de G. Erbek'in ekolünü devam ettirebilecek düzeyde bir eş ve de evlât ile karşı karşıya olmanın mutluluğunu da duyduğumu ifade etmeden geçemeyeceğim. Bu dünyadan vakitsiz ve ardından birçok eserler bırakarak giden, eğer yaşasaydı eminiz ki daha birçok katkısına şahit olacağımız Güran Erbek'i siz değerli okuyucularımıza tanıtmak istiyoruz.

Bu isim birçoğumuza özellikle de halı, kilim, dokuma v.b. konularıyla ilgilenenlere ve araştırmacılara mutlaka hiç yabancı gelmeyecektir. Çünkü, bu konuda çalışanlar makalelerinde, tebliğlerinde merhum Güran Erbek'in bir çizimine, koleksiyonundaki halı, kilim ve dokumalara, motiflere, yaptığı tanımlara ve araştırmalara mutlaka yer vermişlerdir. Hemen hemen konu ile ilgili her yayında Güran Erbek'ten bir alıntıya rastlamamız mümkündür. Ancak; kimdir? Bu kadar çok konu ile ilgili yayını olan, çeşitli sergiler düzenleyen hatta hâlâ herkesin ilk yayımlandığı günlerdeki tazeliikle ve heyecanla kullandığı halı kilim kataloglarını hazırlayan kişi? Birçoğu bu dünyadan göçüp gittiğinin bile farkında değildir? Yayınları, kullanılır, adı bilinir, ancak kimse bu güne kadar hakkında biraz bilgi sahibi olabilecek kadar bir yazıya rastlayamamıştır. El sanatlarında özellikle de motif ve süsleme terminolojisine ilğim sebebiyle Güran Erbek'in sergilerini ve de çalışmalarını yakinen takip ediyor, sunduğu konferansları ve de sergileri izlemeye çalışıyordum. Dikkatimi çeken en önemli nokta tüm konuşmalarında ilginç yönlerle temas ederek araştırmacılara âdeta önderlik ediyordu. 1987, 1988 yıllarında master tezim ile ilgili bir motif üzerine hocam Prof. Dr. Sayın Aynur Durukan ile bir tartışma üzerine kendisinden randevu talebinde bulundum. "Eli belinde" motifi hakkında birtakım sorular hazırladım. Kendisine bunları soracak ve de görüşlerini alacaktım. O zamanki düşüncem ile beni kabul edip etmeyeceği konusunda tereddüt içindeydim. Ancak, karşımda oldukça mütevazı ve araştırmacı ruhunu herkese aşılacak isteyen ve de paylaşmaktan zevk alan bir Güran Erbek'le karşılaştım. Kendisine "Hocam" diye gayri ihtiyari hitap ettiğimde "Ben hoca değilim akademisyen değilim, bu işe amatörce gönül

TÜRK HALI VE DOKUMA SANATIMIZA HİZMETLERİYLE BİR KÜLTÜR ADAMI: GÜRAN ERBEK (1944-1989)*

ŞEBNEM ERCEBECİ**

*"Halı Klâsik Türk Müziğinden bir şarkının nağmeleri,
Kilim ise; Halk Müziğimizdeki bir türkünün ezgileri gibidir"
Güran Erbek*

45 yıl gibi kısacık bir ömüre sığdırdığı Türk sanatına Kültürüne ve Etnografyasına sunduğu hizmetler ve özverili çalışmalarıyla iz bırakan değerli bir şahsiyet GÜRAN ERBEK.

Erbek araştırmasını okuyucularla paylaşmamın sebebini söylemek gerekirse, Ben, bir işi gönülden, olağanüstü bir gayret sarfederek ortaya çıkaran ve de bunları bir üniversite öğrencisi ile paylaşarak öğreten ayrıca da nesilden nesile aktarılmasını sağlayan şöhreti, akademik unvanı olmaksızın dile getirerek ulaştıran, adamı mesajlar vererek öğreten mütevazı bir kültür adamı Güran ERBEK'i tanıma şerefine nail oldum.

Kütüphaneleri araştırdığımızda, bibliyografyaları incelediğimizde Güran Erbek adına rastlamamız mümkündür. Ancak biyografisi ile ilgili hiçbir bilgiye ulaşamadık. Başkanımız Prof. Dr. Sadık Tural, Güran Erbek'in Halıcılığımıza Hizmetleri hakkında bir yazı yazılmasının ve de bu katalogları hazırlayan kişinin tanıtılmasının boynumuzun borcu olduğunu ifade ettiğinde büyük bir heyecan duydum. Hemen araştırmaya başladım. Kimdir? Nerede doğmuştur? Ne tür çalışmaları vardır? Bugün yeni nesil hiçbirinden haberdar olmayabilir. Bu sebeple; kendisi hakkında özellikle de biyografisi ile ilgili bilgi toplama çalışmalarına yönlendim. Ancak çabalarım olumsuzdu. Uzunca bir süre yalnız kaynaklarını bulabildiğim G. Erbek'in hayat hikâyesi hakkında bilgi edinemedim. Tam ümitsizliğe kapılmış iken eşi Sayın Mine

* Halı ve kilim konusunda gösterdiği duyarlılığı bu konuya hizmet edenlere de yansıtarak, Güran Erbek'in halıcılığımıza hizmetlerinin gözler önüne serilmesinin gerekliliğini belirterek, bu biyografi çalışmasının ortaya çıkarılmasını teşvik eden Atatürk Kültür Merkezi Başkanı Prof. Dr. Sadık Tural'a teşekkür ediyorum. Ayrıca G. Erbek'in eşi Mine Erbek ile annesi Fatma Erbek ve yakın dostu Gesav Yönetim Kurulu Başkanı Şahika Ünal bu araştırmanın hazırlanmasında önemli katkılarda bulundular. Emegi geçen herkese teşekkürü bir borç bilirim.

** Sanat Tarihçisi, Atatürk Kültür Merkezi Türk Sanatı Bilim ve Uygulama Kolu Uzmanı.

12. Turizm Bakanlığı TUR-ART EL Sanatları Yarışmalarında Değerlendirme Kurulu Üyeliği 1994-1995, 1995, 1997 Ankara.

13. Güz Panayırı, 5 Ekim 1995, Bahçelievler Rotary Kulüp, Ankara.

14. Uluslararası Pamukkale Kültür ve Turizm Sergisi, 20-26 Haziran 1995.

15. HABITAT 2 etkinlikleri çerçevesinde el sanatları sergisi.1996, Maçka Parkı, İstanbul.

16. SAN-ART El Sanatları ve Turizm Festivalinde sergi.

1-9 Eylül 1996 Selçuk-İzmir.

17. Tekirdağ Dokumaları Sergisi

6-26 Nisan 1997 GESAV Sanatevi, Ankara (Güran Erbek hatırasına).

18. Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü'nün 1997-1998-1999 yıllarında dış ülkelerde yapacağı tüm tanıtım çalışmalarının turistik hediyeleşme portföyünün projelendirilmesi ve üretimi.

19. Turizm Bakanlığı, Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü bünyesindeki El Sanatları Uzmanlar Kurulu üyeliği.

20. Turizm Bakanlığı TUR-ART El Sanatları Yarışmaları Ödül Töreninde, El Sanatları konulu sahne gösterileri organizasyonu.

1996-1997,1998 Sheraton Oteli, Ankara.

21. Güran Erbek'i ölümünün 10. Yılında anma töreni ve Çatalhöyük'ten Günümüze Anadolu Motifleri Sergisi, Haziran 1999, Ankara Alman Kültür Merkezi.

Kültürümüzün her bir parçasını en ince ayrıntısına kadar inceleyerek gerek yurt içinde gerekse yurtdışında tanıtımında büyük katkıları olan G. Erbek'in hatırası önünde saygıyla eğiliyoruz.

*"Bir tür göçmekmiş ecel
Uçmak kuşun kanadı
Mavi göklü kara yerli diyarda"*

Dr. Dursun Ayan

mısralarıyla yazımızı bitiriyor, Güran Erbek'in yayınlarının ve hakkında yazılan yazıların künyelerini araştırmacıların dikkatine sunuyoruz.

GÜRAN ERBEK KAYNAKÇASI

Güran ERBEK, "Çarpanalar", *Halk Bilimi*, sayı 39-40, cilt 5, Mayıs-Haziran 1978.

Güran ERBEK, "Çarpana Dokumaları", *Türkiyemiz*, sayı 30, Şubat 1980, s. 7-11.

Glimses From the Anatolian Handicrafts Traditional and Modern A Continium, Ankara 1982.

Güran ERBEK - Bora ÖZKÖK, *Traditional Turkish Designs and Handicrafts*, Ankara 1983.

GÜRAN ERBEK, "Dokuma İşleme Örgü Konularında Kaynak Değerlendirmesi Açısından Banka Yayınları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayını*, İzmir 1984, s. 71-82.

Güran ERBEK, "Erkek Oyaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları*, (18-21 Kasım 1981), İzmir 1984.

Güran ERBEK, "Oya", *Merhaba*, (Wohnen, arbeiten), (Feste feiern in der Türkei), *Türkiye'de Günlük Hayat*, Germany, Nürberg 1984, s. 55-58 (8-3-1984- 6-5-1984'deki sergiye ait kitap).

Güran ERBEK, *Anatolian Motifs From Çatalhöyük to the Present*, Almanca Türkçe ve İngilizce olarak 1985, 1986, 1987'de baskısı yapılmıştır.

Güran ERBEK, "Açıkhava Folklor Müzeleri ve El Sanatları", *Folklor Açık Hava Müzelerinin Türkiye'de Kurulma İmkânları ve Sempozyumu Bildirileri*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Folklor Araştırma Dairesi Başkanlığı- Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörlüğü, 13-15 Haziran 1985, s. 119-126.

Güran ERBEK, "Anadolu Motiflerinin Anlamları ve Tanımlamalarındaki Sorunlar", *III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri*, (23-28 Haziran 1986), Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Yayınları: 87, Seminer, Kongre Bildirileri Dizisi: 24, s. 153-154.

Güran ERBEK, "Hayat Ağacı Motifi I", *Antika*, sayı 15/6, 1986, s. 26-41.

Güran ERBEK, "Hayat Ağacı Motifi II", *Antika*, sayı 16/7, 1986, s. 26-38.

Güran ERBEK, *Anadolu Motifleri Sergisi*, İzmir Kültür Merkezi (Deutsches Kulturinstitut İzmir), Sergi Kataloğu, İzmir Resim ve Heykel Müzesi, 18 Haziran 1986-5 Temmuz 1986.

Güran ERBEK, "Dokuma İşleme ve Örgülerdeki koç Boynuzu Örgesi", *Antika*, sayı 10, 1986, s. 28-43.

Turkish Handwoven Carpets Catalogue, No: 1, (Haz: D. Yılmazkaya, Ş. Ünal, G. Erbek), Ankara Ekim 1987, Ünal Ofset, 2. Baskı, Mayıs 1992, Sevinç Matbaası, T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü.

Turkish Handwoven Carpets Catalogue, No: 2 (Haz: Ş. Ünal, D. Yılmazkaya, G. Erbek), İstanbul. Ocak 1988, 2. Baskı Haziran 1992, Sevinç Matbaası, T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü.

Turkish Handwoven Carpets Catalogue, No: 3, İstanbul Şubat 1990, Ana Basım A., Mayıs 1992, Sevinç Matbaası, "T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü.

Turkish Handwoven Carpets Catalogue No: 4, İstanbul Haziran 1990, Ana Basım A.Ş. "T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü."

Turkish Handwoven Carpets Catalogue, No:5, Ankara 1995, Pelin Ofset Ltd. T.C. Kültür Bakanlığı Döner Sermaye İşletmeleri Merkez Müdürlüğü, (Güran Erbek Anısına, In Memory of Güran Erbek).

- Güran ERBEK, "Türk İşlemeleri", *TBMM Dergisi*, sayı 4, Nisan 1987.
- Güran ERBEK, "Carpets of the Döşemealtı Region in Antalya", *Image*, 17, 1988, s. 7-10.
- Güran ERBEK, "Türk El Halıcılığında Desen Sorunu", *Beşinci Vakıf Haftası Halıcılık Semineri, Türk El Halıcılığının Sorunları ve Çözümleri Yolları*, Ankara 1988, s. 50-52.
- Güran ERBEK, "Türk El Halıcılığı", *Dış Ticaret Forum*, 2 (2), 1988, s. 12-16.
- Türk El Halıcılığı Politikası, Hedefler İlkeler ve Araçlar*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.
- Güran ERBEK, Oyalarda Cinsellik (Yayınlanmamış, sunulmamış bir araştırma).
- Güran ERBEK, Ege Yöresi Dokumaları, 31-4-1982 tarihli konferansı.
- Güran ERBEK, Bir Avşar Gömülgen Kilimi Üzerindeki Motifler. (Araştırma).
- Güran . ERBEK, Dokuma 1982 (Konferans).
- Güran ERBEK, El Sanatlarını Araştırma Teknikleri ve Sorunları (Konferans).
- Güran ERBEK, Kazıbilim ve Sanat Tarihi Yazılarında Geçen Terimlerin Anadolu Maddî Kültüründeki Karşılıkları Üzerine Bir Deneme (Konferans).
- "Günümüzde Dünü Yaşayan Avukat, *Hürriyet Gazetesi*, 29 Aralık 1983.
- "Anadolu Motifleri Sergisi İlgi Topladı", *Tercüman Gazetesi*, 8 Kasım 1984.
- Önder ŞENYAPILI, "Kutsanacak Bir Çalışma, Anadolu Motifleri Sergisi", *Ulus*, 10 Kasım 1984.
- Yılmaz SAVAŞÇIN, "Bir Anadolu Koleksiyoncusu. Kısa Ama Dolu Bir Yaşam Öyküsü: G. Erbek", *Antik Dekor*, sayı 6, s. 88.
- Yener ALTINTAŞ, "Güran Erbek", *Türk Halk Kültürü Araştırmaları*, 1990/1, *Türk Mutfağı Özel Sayısı*, Ankara 1990, s. 213.
- Şahika ÜNAL, "9000 Yılın Anadolu'sunda El Sanatları ve Yüreği Büyük Bir Adam", *Liderler Dergisi*, Güz 1996, Creative Yayıncılık Ltd. No.2.
- "TÜTAV Kurucusu Erbek Vefat Etti", *Güneş Gazetesi*, 3 Haziran 1989.

